

Függetlenség, hatékonyság, többsebességes Európa és európai politikai közösség: Macron beszéde az európai integráció jövőjéről

Emmanuel Macron május 9-én az Európai Parlamentben elmondott beszéde akkor is figyelmet érdemelne, ha nyugodt időket élnénk. A francia köztársasági elnök beszédei eddig is számos új politikai lépésnek ágyaztak meg. Most azonban – frissen megválasztva a második elnöki ciklusára, az Európa jövőjéről szóló vita zárórendezvényén beszélve – még meghatározóbbnak tűnnek gondolatai az elkövetkező évek európai belpolitikájára nézve.

Robert Schuman 1950. május 9-én elhangzott beszéde¹ óta a francia politikusok beszédei potenciálisan mérföldkövei az európai integrációnak. Különösen igaz ez a kijelentés Emmanuel Macron beszédeire, aki már első elnöki mandátuma alatt politikai arcélének egyik fő jellemzőjeként alakította ki Európa jövője iránti elkötelezettségét. Így volt ez 2017 szeptemberében is, amikor a Sorbonne-on elmondott beszédével² új lendületet adott az európai oktatási térség kialakításának, és azt sem árt észben tartanunk, hogy a most véget ért, Európa jövőjéről szóló vitasorozat kezdeményezője³ is a francia elnök volt.

Bár egy évvel ezelőtt a konzultációs sorozat nyitórendezvényén is mondott beszédet, a francia elnök szavait⁴ idén még hangsúlyosabbá tette a zordabb nemzetközi környezet mellett az a tény is, hogy ebben a félévben Franciaország adja az Európai Unió Tanácsa soros elnökségét, nem is beszélve arról, hogy a frissen újraválasztott államfő demokratikus legitimációját sem kérdőjelezheti meg senki. Ha mindehhez még azt a körülményt is számításba vesszük, hogy – a németországi kormánykoalíció botladozásai miatt – ebben a pillanatban Franciaország kivételesen erős pozícióban lehet az Európa jövőjét meghatározó vitákban, akkor teljessé válik a kép, ami számomra a mostani beszédet a megszokottnál is fontosabbá teszi.

¹ Európai Unió: *A Schuman-nyilatkozat, 1950 májusa* (2022. május 28.).

² Macron, *le verbatim du discours de la Sorbonne*. *Ouest france*, 2017. szeptember 27.

³ Kalas Vivien: *Elkezdődött az Európa jövőjéről szóló konferencia*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. május 9.

⁴ French Presidency of the Council of the European Union: *Speech by Emmanuel Macron at the Closing Ceremony of the Conference on the Future of Europe* (2022. május 10.).

Macron alapvetően négy, a beszédében többé-kevésbé kifejtett javaslat köré építi fel az Európai Unió elkövetkező időszakáról alkotott véleményét. A jelenlegi válságos nemzetközi helyzetből az unió akkor tud megerősödni kikerülni, ha két érték megvalósítását tűzi ki célul maga elé. A jövő Európai Uniójának mindenekelőtt függetlennek – azaz a stratégiai szuverenitás birtokosának – és hatékonynak kell lennie Macron szerint. Meg kell teremteni a függetlenséget a védelem, a környezeti politika, az élelmiszer-termelés, a demokrácia és az információ szabadsága területén.

A közös védelmi politikai fejlesztések területén ez magában foglalja az ipari kapacitások kiépítését és növelését, de Macron ideérti az új típusú konfliktusok kezelésére való felkészülést is. A környezeti politikánál a jövőt egyértelműen a fosszilis energiahordozók használatának leépítésében, a karbonsemlegesség és az Oroszországtól való függetlenség kialakításában jelölte meg. A koronavírus-járvány és az Ukrajnában zajló háború élesen mutatta meg az európai élelmiszer-ellátási láncok sérülékenységét. A jövő Európájának biztonságossá tétele éppen ezért megköveteli az élelmiszeripar függetlenségének erősítését is. A demokráciát és a jogállamiságot a szabad társadalmak előfeltételeként definiálja a francia elnök. Éppen ezért az európai függetlenség negyedik pilléréként jelöli meg a demokráciát és a civil hatalomgyakorlást erősítő lépéseket.

Ha a jövő Európai Uniója biztosítani akarja polgárainak támogatását, akkor sokat kell tennie a hatékonyság fokozásáért. Ennek érdekében Macron új konvent összehívását javasolja, amelynek feladata az Európai Unió működését szabályozó szerződés átfogó felülvizsgálata és módosítása lenne. Előjáróban jelzi, hogy ez többek között a minősített többségi döntéshozatal kiterjesztését is magában foglalja, ám a francia államfő részletesebb javaslatai az Európai Tanács júniusi ülésére készülnek el.

Ismerős Macron azon kezdeményezése, amely az eurózóna országainak némileg a többiektől elkülönült együttműködésére irányul. A francia elnök már korábban is javasolta a közös eurózóna-költségvetés megalkotását, illetve az eurózóna-pénzügyminiszteri pozíció létrehozását. Most nem kezdeményezett konkrét lépéseket, csupán jelezte, hogy szerinte az eurózóna-országoknak a többi tagállamtól elkülönülő, az azokkal folytatott együttműködésnél szorosabb kooperációt kellene folytatniuk, saját intézményekkel. Még akkor is, ha ez a többsebességes Európa forgatókönyvét is valósítja meg, amely már egyébként amúgy is létezik – állapítja meg kétségtelenül helytállóan.

Beszédének utolsó elemében állt elő a francia elnök legeredetibb javaslatával. Országá Európa-politikája régóta küzd azzal a dilemmával, hogy hogyan lehet az unióban eladni a franciák bővítéssel kapcsolatos viszolygását, úgy,

hogy az ne ártson az ország európai közképének. Macron most a gordiuszi csomót az európai politikai közösségről szóló indítványával kívánja átvágni. Az új közösség azoknak a keleti partnerségi és nyugat-balkáni országoknak állna nyitva, akik valójában teljes jogú európai uniós tagságra vágynak, ám a franciák szerint ez nem érhető el számukra a közeli jövőben. Az európai politikai közösség ugyanakkor nemcsak a reménytelenül várakozók klubja lenne: Macron egyértelműen utal arra beszédében, hogy az Európai Uniót éppen mostanában elhagyó Egyesült Királyság számára is nyitva állna a részvétel lehetősége.

Az európai politikai közösségben való tagság feltétele az Európai Unió értékeinek elfogadása, és magában foglalná az együttműködést az energiapolitika, a közlekedés, a személyek szabad mozgása, a befektetések, az infrastruktúra-fejlesztés és különösen az ifjúságpolitika területén. Az európai politikai közösség közel tartaná az Európai Unióval együttműködni akaró államokat, ugyanakkor nem garantálna automatikusan jövőbeli tagságot nekik.

Macron beszédének utólete az Európai Tanács júniusi ülésén kezdődik. A retorikai fordulatok után akkor kell a francia elnöknek előállnia vita- és döntésképes javaslatokkal, amelyekre a tagállamok állam- és kormányfői is reagálhatnak. Akárhogyan alakul is azonban a beszéd tartalmi elemeinek további sorsa, a javaslatok többségével komolyan kell számolnunk, amikor az Európai Unió jövőjének változatait próbáljuk felvázolni.

2022. május 19.

Felhasznált irodalom

- Európai Unió: *A Schuman-nyilatkozat, 1950 májusa* (2022. május 28.). Online: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_hu
- French Presidency of the Council of the European Union: *Speech by Emmanuel Macron at the closing ceremony of the Conference on the Future of Europe* (2022. május 10.). Online: <https://presidence-francaise.consilium.europa.eu/en/news/speech-by-emmanuel-macron-at-the-closing-ceremony-of-the-conference-on-the-future-of-europe/>
- Kalas Vivien: *Elkezdődött az Európa jövőjéről szóló konferencia*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. május 9. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/05/10/elkezdodott-az-europa-jovojerol-szolo-konferencia>
- Macron, le verbatim du discours de la Sorbonne. *Ouest france*, 2017. szeptember 27. Online: <https://international.blogs.ouest-france.fr/archive/2017/09/27/macron-sorbonne-europe-verbatim-18567.html>